

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя
31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Прикладне мовознавство»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 035 «Філологія»
освітньо-професійна програма «Філологія (прикладна лінгвістика)»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра теоретичної та прикладної лінгвістики

Схвалено на засіданні кафедри
теоретичної та прикладної лінгвістики
28 серпня 2023 р., протокол № 7

Завідувач кафедри

 Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

Гарант освітньо-професійної програми

 Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

Розробник: к.ф.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики,
ЧЕРНИШ Оксана

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /OK5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 2

1. Опис початкової дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	нормативна
Модулів – 3	Спеціальність 035 «Філологія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		1-ий
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійних – 2,6	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції
		32 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
42 год.		
	Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 53% аудиторних занять, 47% самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у вивченні закономірностей розвитку і функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках із людиною, суспільством, історією, культурою з урахуванням методів дослідження та опису мови, а також здобутків лінгвістики за багато років її розвитку.

Завдання курсу: узагальнити і систематизувати здобуті студентами знання з мовознавчих дисциплін; розширити і поглибити загальнолінгвістичну підготовку студентів; ознайомити студентів з основними методами наукового лінгвістичного дослідження, досягненнями сучасного світового і пострадянського мовознавства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- сутність мови як складного і багатопланового явища, що має суспільну природу;
- специфіку мови як особливої універсальної знакової системи;
- одиниці мови, основні мовні категорії та взаємозв'язки мовних рівнів;
- провідні ідеї, найважливіші аспекти і проблеми сучасного мовознавства;
- головні методи лінгвістичного дослідження;
- основні віхи в історії розвитку мовознавства;
- основні лінгвістичні та комп'ютерні лінгвістичні моделі.

вміти:

- спостерігати за мовними процесами, порівнювати їх;
- використовувати прийоми лінгвістичного експерименту з метою усвідомлення закономірностей функціонування та розвитку мови;
- зіставляти різні точки зору на розуміння виокремленої мовної проблеми;
- вільно користуватися термінологією лінгвістики;
- аналізувати основні наукові досягнення сучасної лінгвістики, застосовувати їх під час дослідження мовних питань;
- давати аналіз та оцінку традиційним і сучасним лінгвістичним напрямкам.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія»:

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 4

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 035 «Філологія»:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Мовознавство як наука. Теорія мовознавства.

Тема 1. Мовознавство як наука. Походження і розвиток мов. Об'єкт, предмет і завдання мовознавства. Структура мовознавчої науки. Проблема походження мови. Закономірності розвитку мов. Загальна характеристика мов світу. Генеалогічна та типологічна класифікації мов.

Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови. Природа і сутність мови. Функції мови. Мова та суспільство. Мова і мислення. Мова як знакова система. Мова та мовлення. Структура мови. Синхронія і діахронія.

Тема 3. Мова як системно-структурне утворення. Мовна система і мовна структура. Типи відношень у мовній системі. Структурні рівні мови.

Тема 4. Внутрішні системи мови. Внутрішні системи мови: а) фонологічна; б) граматична (морфологічний і синтаксичний рівні); в) лексико-семантична. Проміжні рівні мови.

Змістовий модуль 2. Методологія лінгвістичних досліджень.

Тема 5. Методи і прийоми вивчення й опису мов. Поняття про методи і прийоми. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Порівняльний і зіставний методи. Структурний метод і його методики.

Змістовий модуль 3. Основні напрями сучасного мовознавства. Прикладна лінгвістика.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 5

Тема 6. Основні напрями сучасного мовознавства. Прикладна лінгвістика. Об'єкт, предмет і завдання прикладної лінгвістики. Місце прикладної лінгвістики у мовознавстві.

Тема 7. Складові прикладної лінгвістики. Прикладна фонетика. Традиційні та спеціальні системи письма. Прикладні аспекти морфології. Лексикографія. Прикладні аспекти синтаксису. Штучні мови (неспеціалізовані, спеціалізовані).

Тема 8. Лінгвістичне моделювання та комп'ютерні лінгвістичні системи. Основні лінгвістичні моделі (моделі мови, мовлення, тексту). Комп'ютерні лінгвістичні моделі. Лінгвістичне забезпечення в системах штучного інтелекту.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		Лекції	Практичні	Самост. та інд. робота
Змістовий модуль 1	Мовознавство як наука. Теорія мовознавства.			
Тема 1. Мовознавство як наука.	11	4	2	5
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови.	11	4	2	5
Тема 3. Мова як системно-структурне утворення.	11	4	2	5
Тема 4. Мова як системно-структурне утворення.	11	4	2	5
Разом за змістовим модулем	44	16	8	20
Змістовий модуль 2	Методологія лінгвістичних досліджень.			
Тема 1. Методи і прийоми вивчення й опису мов.	12	4	2	6
Разом за змістовим модулем	12	4	2	6
Змістовий модуль 3	Основні напрями сучасного мовознавства. Прикладна лінгвістика.			
Тема 1. Основні напрями сучасного мовознавства.	11	4	2	5
Тема 2. Складові прикладної лінгвістики.	11	4	2	5
Тема 3. Лінгвістичне моделювання та комп'ютерні лінгвістичні системи	12	4	2	6
Разом за змістовим модулем	34	12	6	16
Усього годин	90	32	16	42

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 6

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Походження і розвиток мов.	4
2	Природа, сутність, функції та будова мови.	4
3	Мова як системно-структурне утворення.	4
4	Мова як системно-структурне утворення.	4
5.	Методи і прийоми вивчення й опису мов.	4
6.	Основні напрями сучасного мовознавства.	4
7.	Складові прикладної лінгвістики.	4
8.	Лінгвістичне моделювання та комп'ютерні лінгвістичні системи.	4
Разом		32

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовознавство як наука. Походження і розвиток мов.	2
2	Природа, сутність, функції та будова мови.	2
3	Мова як системно-структурне утворення.	2
4	Мова як системно-структурне утворення.	2
5.	Методи і прийоми вивчення й опису мов.	2
6.	Основні напрями сучасного мовознавства.	2
7.	Складові прикладної лінгвістики.	2
8.	Лінгвістичне моделювання та комп'ютерні лінгвістичні системи.	2
Разом		16

7. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота 1

Перегляд та коментування відео «What is Linguistics?» (by Jurgen Handke).

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=bzz1pFWAtMo>

Самостійна робота 2

Перегляд та коментування відео «Language and Linguistics?» (by Jurgen Handke).

Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=LorhwnfLn8Q&list=PLRIMXVU7SGRJhu62mFhPj5q5CGnvKGYu2&index=2>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 7

Самостійна робота 3

Перегляд та коментування відео «Communication» (by Jurgen Handke).

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=YrH5gnxewc&list=PLRIMXVU7SGRJhu62mFhPj5q5CGnvKGYu2&index=5>

Самостійна робота 4

Перегляд та коментування відео «Phonetics (overview)» (by Jurgen Handke).

Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=DnBxhoHnG8I&list=PLRIMXVU7SGRJhu62mFhPj5q5CGnvKGYu2&index=6>

8. Індивідуальні завдання

. Підготувати усне повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Спеціальні системи письма (транскрибування, транслітерування, стенографування, системи письма для незрячих, мова жестів, криптографування, азбука Морзе, цифрові системи письма).
2. Мови країн Близького Сходу (на вибір — арабська, перська, турецька).
3. Мови країн Далекого Сходу (на вибір — китайська, японська, корейська).
4. Мови країн Африканського континенту (на вибір — суахілі, банту).
5. Комп'ютерна лексикографія.
6. Комп'ютерні лінгвістичні системи (на вибір — системи комп'ютерного перекладу, комп'ютерні словники, пошукові системи, системи редагування, навчальні системи).
7. Історія розвитку прикладної лінгвістики.
8. Неспеціалізовані та спеціалізовані штучні мови.
9. Проблеми створення систем штучного інтелекту.
10. Границі й можливості лінгвістичного програмування.

9. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

- *словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія;
- *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні:* обговорення проблемних питань, виконання тестових завдань.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, продуктивні, пошукові, дослідницькі.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /OK5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 8

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Прикладне мовознавство» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Підсумкове оцінювання включає бали за поточну роботу студента під час лекційних та семінарських занять, виконання самостійної та індивідуальної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульної контрольної роботи здійснюється у режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Методи контролю засвоєння знань з дисципліни: індивідуальне та фронтальне усне опитування; виступ на практичних заняттях з презентацією, участь у дискусії; співбесіда; виконання модульної контрольної роботи; самоконтроль: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз; екзамен.

У дисципліні існує можливість врахування результатів неформальної освіти. За наявності сертифікату, посвідчення чи іншого документу, що підтверджує здобуття знань, компетенцій та результатів навчання з питань, пов'язаних з

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /ОК5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 9

даною дисципліною, можливе перезарахування окремих тем або призначення додаткових балів (не більше 10).

11. Розподіл балів

Оцінювання досягнень здобувачів за дисципліною за кількісним критерієм здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС (А, В, С, D, E, FX, F).Бали розподілені за темами дисципліни наступним чином:

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
12	12	12	12	13	13	13	13	100

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.05-05.01/ 035.00.1/Б /OK5-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

12. Рекомендована література

Базова література:

1. Черниш О.А., Прищепа О.П., Білошицька З.А., Осипенко А.М. Розділи та галузі лінгвістики : підручник. – Житомир: «Житомирська політехніка», 2022. – 253 с.

Додаткова:

1. Еверетт Д. Походження мови. Як ми навчилися говорити / пер. з англ. Геннадій Шпак. – К.: Наш формат, 2019. – 344 с.
2. Бовсунівська Т.В. Жанрологія. Теорія роману: навч. посіб. / Т.В. Бовсунівська. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. – 447 с.
3. Гаджієв Р. Лінгвістика на карті світу. Непорозуміння, кримінал та інтриги в різних мовах. – К.: Віхола, 2022. – 384 с.
4. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2011. – 844 с.
5. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування: навчальний посібник / [Петрик В.М., Гнатюк С.О., Черненко О.Є., Гурєєв В.О., Курганевич В.І., Фесенко А.О., Рябий М.О., Смірнов О.А., Уткін Ю.В.]; Центр учбової літератури, 2021. – 200 с.
6. Applied Linguistics Research Journal. Retrieved from: <http://alrjournal.com/>
7. Open Journal of Modern Linguistics. Retrieved from: www.scirp.org/journal/ojml/
8. Special Issues of Applied Linguistics. Retrieved from: <https://academic.oup.com/applij>